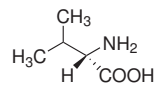
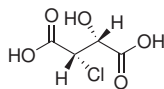
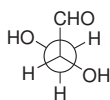

Řešení úloh k tématu: Prostorové uspořádání molekul organických sloučenin

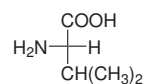
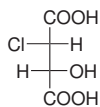
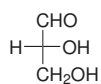
Jaromír Literák

Cvičení v převádění různých reprezentací prostorového uspořádání molekul

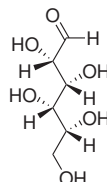
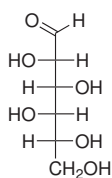
1. Řešení (každá struktura 0,5 b.).

Fischerova projekce:

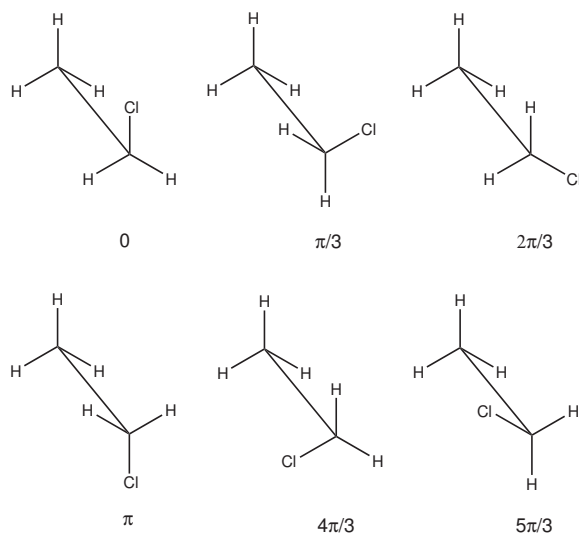

2. Řešení (1 b.).

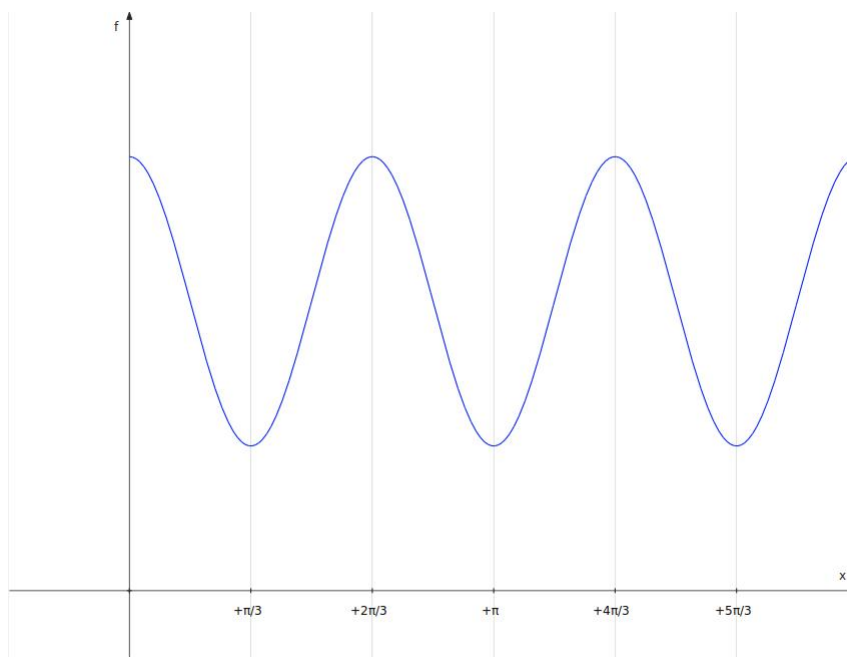

Konformační analýza

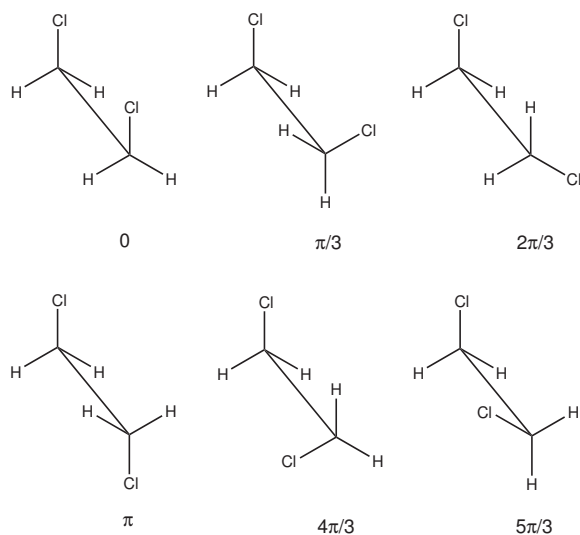
3. Minimum a maximum na křivce závislosti vnitřní energie molekuly *chlorethanu* na dihedrálním úhlu budou odpovídat následující konformace (**0,5 b.**):

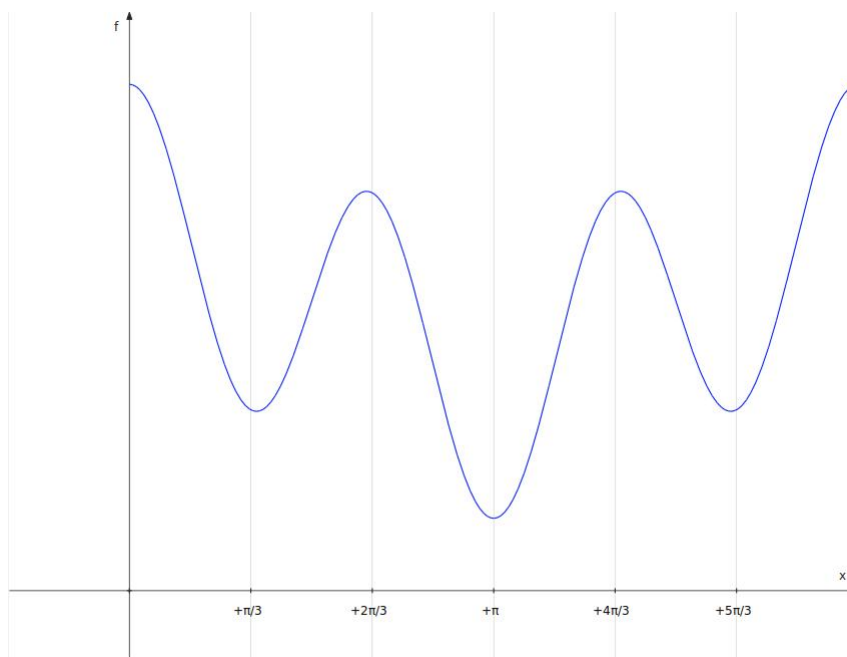
Křivka má podobný průběh jako u ethanu, jen je větší rozdíl mezi minimem a maximumem (**0,5 b.**):

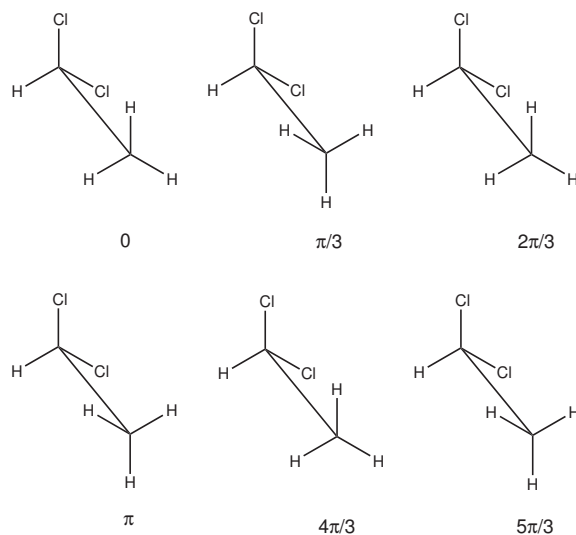
Minimum a maximum na křivce závislosti vnitřní energie molekuly *1,2-dichlorethanu* na dihedrálním úhlu budou odpovídat následující konformace (**0,5 b.**):

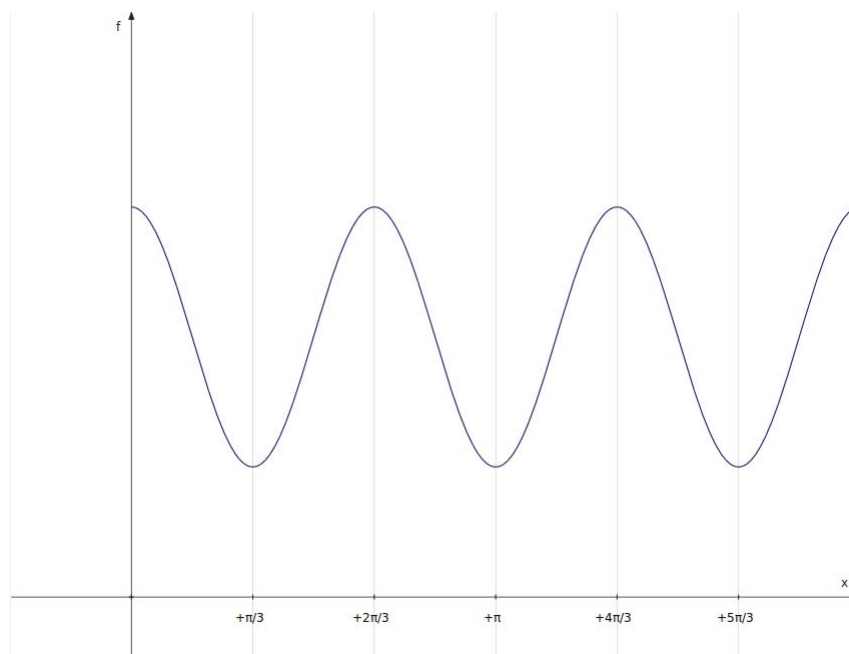
Všimněte si také, že některé extrémy nastávají u *1,2-dichlorethanu* v úhlu neodpovídajícímu přesně násobku $\pi/3$ (**0,5 b.**):

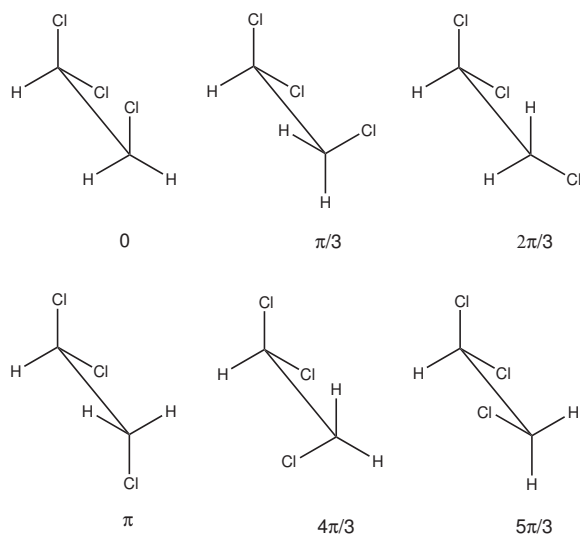
V případě 1,1-dichlorethanu odvodíme následující konformace pro maxima a minima (**0,5 b.**):

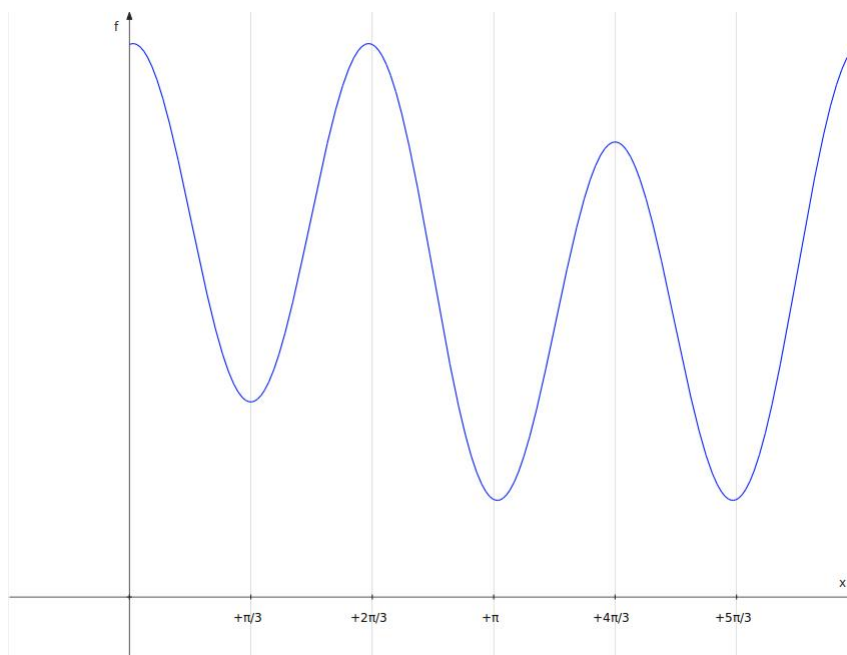
Závislost vnitřní energie molekuly na dihedrálním úhlu bude mít jednoduchý průběh (**0,5 b.**):

Minimum a maximum na křivce závislosti vnitřní energie molekuly *1,1,2-trichlorethanu* na dihedrálním úhlu budou odpovídat následující konformace (**0,5 b.**):

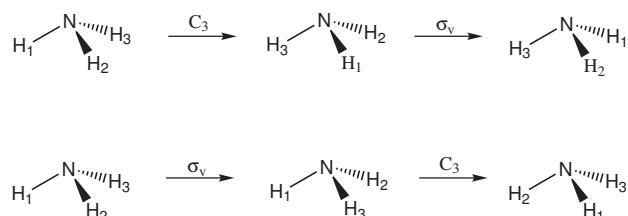

Následující obrázek pak ukazuje závislost vnitřní energie molekuly *1,1,2-trichlorethanu* na dihedrálním úhlu (**0,5 b.**):

Symetrie molekul

4. Identita. Většina organických látek patří do bodové grupy symetrie C_1 , která zahrnuje molekuly, které mají identitu jako jediný prvek symetrie. Všechny ostatní grupy symetrie také obsahují identitu. Z pěti možných prvků symetrie (rotační osa symetrie C_n , roviny symetrie σ , středu symetrie, rotačně-reflexní osy S_n a identity) ji proto můžeme identifikovat nejčastěji. U jedné molekuly můžeme samozřejmě najít více C_n , S_n nebo σ , jejich počet u jedné molekuly však zde neuvažujeme (molekula může mít nekonečný počet některých prvků symetrie) (**0,5 b.**).
5. Operace symetrie nejsou obecně komutativní, jak ukazuje následující obrázek. Vertikální rovina symetrie je v tomto případě totožná s rovinou papíru (**0,5 b.**).

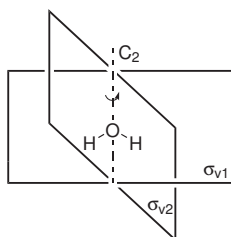
6. Molekula *kyanovodíku* je lineární, patří do bodové grupy symetrie $C_{\infty v}$. V molekule kromě identity můžeme najít rotační osu symetrie C_∞ a nekonečný počet vertikálních rovin symetrie σ_v (**1 b.**).

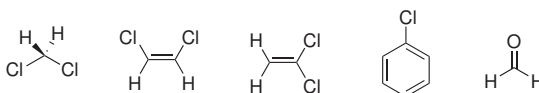
Stejnou symetrií se budou vyznačovat podobné lineární molekuly, např. halogenvodíky, $\text{O}=\text{C}=\text{S}$ (**0,25 b.**). Autor našel tyto makroskopické objekty se stejnou symetrií (**0,25 b.**):

Molekula *vody* je lomená, patří do bodové grupy symetrie C_{2v} , můžeme v ní kromě identity identifikovat dvojčetnou rotační osu, která je zároveň hlavní osou molekuly, a dvě vertikální roviny symetrie σ_v , ve kterých leží hlavní osa molekuly (**1 b.**).

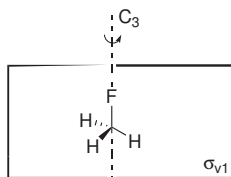
Můžeme najít poměrně velké množství molekul se stejnými symetrickými vlastnostmi, např. dichlormethan, *cis*-1,2-dichlorethen, 1,1-dichlorethen, chlorbenzen, formaldehyd... (**0,25 b.**)

Z makroskopických objektů pak stejnou symetrii mají například následující předměty (**0,25 b.**):

Atomy molekuly *fluormethanu* tvoří trojbokou pyramidu s atomem fluoru na vrcholu. Molekula patří do bodové grupy symetrie C_{3v} , hlavní osou molekuly je trojčetná rotační osa, která koinciduje s průsečíkem tří vertikálních rovin symetrie σ_v . Dalším prvkem symetrie je identita. Na obrázku je pro přehlednost zakreslena pouze jedna σ_v , další dvě roviny budou určeny vazbou C–F a vždy jednou z vazeb C–H, které neleží v rovině papíru (**1 b.**).

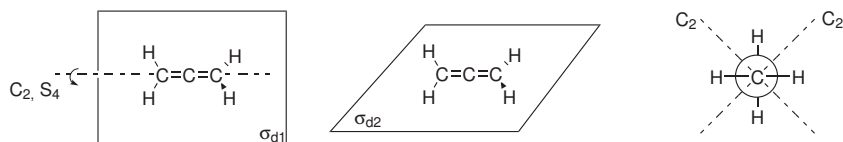
Stejné symetrické vlastnosti jako CH_3F má např. amoniak (**0,25 b.**).

Z makroskopických objektů pak stejnou symetrii jako fluormethan mají například následující předměty (**0,25 b.**):

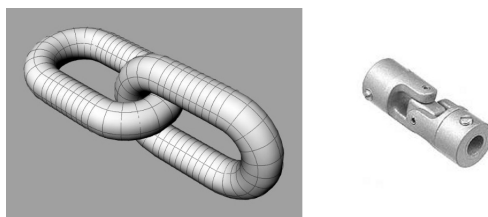
Prostorové uspořádání *allenu* (propa-1,2-dienu) bylo již prezentováno v doprovodném textu. Molekula patří do bodové grupy symetrie D_{2d} , kromě identity v ní najdeme dvočetnou hlavní rotační osu molekuly, která prochází všemi atomy uhlíku, další dvě C_2 kolmé navzájem a kolmé k hlavní ose roviny a dvě roviny symetrie (diagonální) určené dvěma trojicemi atomů $\text{H}-\text{C}-\text{H}$. Navíc existuje v molekule čtyřčetná rotačně-reflexní osa S_4 , která koinciduje s hlavní osou molekuly (**1 b.**).

Stejné symetrické vlastnosti jako allen má např. bifenyl v kolmém uspořádání fenylových jader, nebo některé spirosloučeniny (**0,25 b.**).

Z makroskopických objektů pak stejnou symetrii jako allen mají například následující předměty (**0,25 b.**):

7. Jakákoliv asymetrická molekula (**0,5 b.**).

